

HANDLINGSPROGRAM FOR BYGDEUTVIKLINGSMIDLER I 2007 I OSLO OG AKERSHUS

Handlingsprogrammet tar utgangspunkt i:

- *Regional strategi for landbruksbasert næringsutvikling i Oslo og Akershus 2005-2008*
- *Ta landet i bruk!* Landbruks- og matdepartementets strategi for næringsutvikling 2007-2009.
- *Handlingsplan for økologisk landbruk i Oslo og Akershus 2007-2009.*
- Drøftinger med det regionale partnerskapet i 2007.

Overordnet nasjonal strategi for landbruksbasert næringsutvikling er følgende:

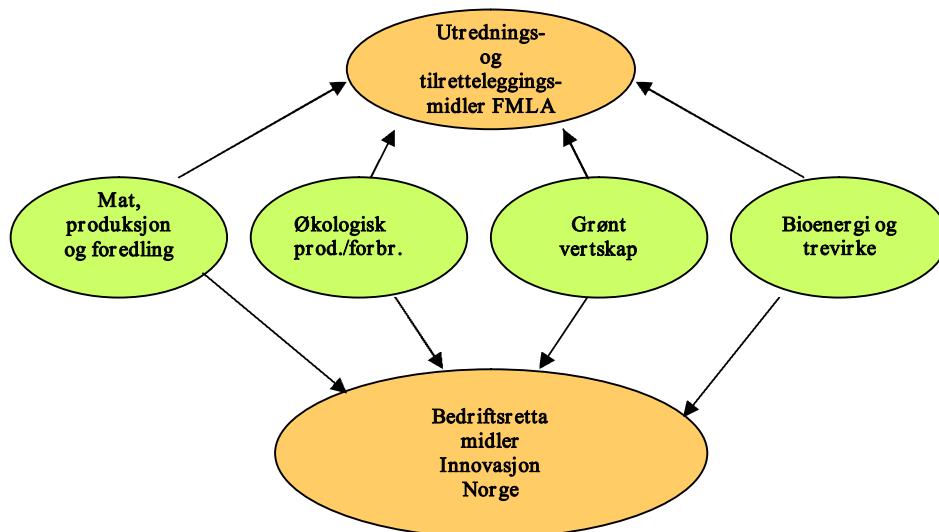
Videreutvikle eksisterende og skape ny næringsvirksomhet med økt lønnsomhet, ved å ta i bruk mangfoldet av landbrukets menneskelige og materielle ressurser.

For fylkene Oslo og Akershus har det regionale partnerskapet i 2004 blitt enig om følgende hovedstrategi:

Virkemidlene skal stimulere til etablering av produksjonsklynger¹ og nettverk i regionen innenfor utpekte satsingsområder.

Etter partnerskapets vurdering er det ingen motsetninger mellom den nasjonale og den regionale strategien. Derfor opprettholdes hovedstrategien og den prioriteringen som er knyttet til den. I handlingsprogrammet konkretiseres prioriteringen mellom tiltak utifra føringer i *Ta landet i bruk!*

Satsingsområdene for BU-midlene i 2007.

Figur viser oversikt over satsingsområdene for bedriftsretta midler og utrednings- og tilretteleggingsmidler for 2007.

¹ Med produksjonsklynger menes klynger i utvidet forstand, ikke bare geografisk, men hvor samarbeid og ulike former for organisering mellom enkeltforetak og mellom enkeltforetak og aktører i verdikjeden skal bidra til å styrke fagmiljøer, redusere kostnader og utvikle markedsmuligheter. Etablering av ulike former for nettverk og fora er likeledes relevante. Verdikjedeperspektivet skal legges til grunn for all landbruksrelatert næringsutvikling.

Forvaltning av BU- ordningen

Formålet med midlene er å danne grunnlag for langsiktig og lønnsom verdiskaping i landbruket i Oslo og Akershus.

- **Utrednings- og tilretteleggingsmidlene**

Midlene skal brukes til å fremme lønnsom landbruksrelatert næringsutvikling i og i tilknytning til landbruket. Utrednings- og tilretteleggingsmidlene kan søkes til prosjekter som vil kunne utløse ny verdiskaping i landbruket eller i virksomhet relatert til landbruket i et verdikjedeperspektiv, dvs. bedriftsovergripende tiltak. Målgruppe er organisasjoner, institusjoner, kommuner og ulike grupper som ønsker å utrede nye muligheter for verdiskaping. Midlene forvaltes av Fylkesmannen (FMLA).

Søknadsfrist: 1.april

- **Bedriftsretta midler**

Disse er rettet mot næringsutviklingstiltak på den enkelte gård eller landbrukstilknyttet virksomhet. Det kan gis støtte til etablering, utvikling og/eller investeringer. Målgruppen er også samarbeidstiltak tilknyttet landbrukseiendom som utvikler nyskapende og lønnsom næring. Søknad sendes kommunens landbruksforvaltning.

Midlene forvaltes av Innovasjon Norge (IN) etter tildeling fra Fylkesmannen.

Søknadsfrist: Ingen.

Kompetanseheving og rekruttering

Kompetanseheving og rekruttering er viktig i forhold til alle satsingsområdene.

Dette gjelder både for tildeling av utrednings- og tilretteleggingsmidlene hos FMLA og for bedriftsretta midler hos IN.

Fylkesmannen øremerker BU- midler til praktikantordningen og til kompetanseheving.

EVL ordningen

Etter- og videreutdanningsfondet i landbruket gir midler til etterutdanningskurs for bønder og prosjekter. Bygdefolkets Studieforbund i Akershus er godkjent som hovudkursarrangør og har et spesielt ansvar for koordinering og tilrettelegging av kursvirksomheten i vår region.

Retningslinjer for ordningen er utgitt av styret til EVL-fondet.

Praktikantordning

Ordnningen som skal rekruttere ungdom til landbruket videreføres som i fjor. Målgruppen er ungdom i alderen 16 – 30 år, og praksisperioden skal være mellom seks til tolv måneder. Praksisverten søker om tilskudd hos Fylkesmannen via landbruksforvaltningen i kommunene. Ordnningen kan omfatte både tradisjonelle og nye næringer. Retningslinjer for ordningen er utgitt av Statens Landbruksforvaltning.

Satsingsområdene for bygdeutviklingsmidlene

Regionens fortrinn, særtrekk og utfordringer er beskrevet i det regionale strategidokumentet *Regional strategi for landbruksbasert næringsutvikling i Oslo og Akershus 2005-2008*.

• MAT, PRODUKSJON OG FOREDLING

”Økt verdiskaping basert på råvarer fra det norske landbruket”, er et av målene i *Ta landet i bruk!*. Her menes både å styrke konkurransekraften og opprettholde høye markedsandeler i Norge av volumorientert jordbruksproduksjon, og økt lønnsomhet og omsetning av lokale produkter.

For å nå dette målet, er det viktig at Oslo og Akershus satser på både volumorientert produksjon og lokale produkter. Det er gode muligheter for omsetning av matvarer, tjenester og kombinasjoner av disse både innen jord- og skogbruk i landets største marked, Oslo og Akershus. Over halvparten av Norges befolkning bor innenfor en radius av 13 mil (med utgangspunkt sentrum i Oslo).

Husdyrproduksjon

Grovfôrbasert husdyrproduksjon

Det er et mål å opprettholde eller øke den grovfôrbaserte husdyrproduksjonen (storfe og sau) i regionen for å ivareta et aktivt fagmiljø, et kulturlandskap som ikke gror igjen og å redusere forurensningen til vassdragene. For å nå målet om at 15 % av produksjon og forbruk skal være økologisk innen 2015, bør en størst mulig andel av den grovfôrbaserte husdyrproduksjonen legges om til økologisk i Oslo og Akershus.

For å nå disse målene i regionen er det en overordnet strategi å bidra til oppgradering og fornyelse av fjøs og driftsapparat for å oppnå kostnadsreduksjoner i volumorientert primærproduksjon. Størst er investeringsbehovet i melkeproduksjonen.

Gjennom ”*Forskrift om hold av storfe*” kreves overgang til løsdrift i melkeproduksjon:

- for økologisk produksjon innen år 2011
- for konvensjonell produksjon innen år 2024

Gjennom ”*Forskrift om økologisk hold av småfe*” kreves økt inneareal pr dyr:

- for økologisk produksjon innen år 2011

Hestehold er en næring med muligheter for økt verdiskaping for landbruket. Midler til hest vil bli prioritert innenfor satsingsområde ”Grønt vertskap”.

Kraftfôrbasert husdyrproduksjon

Svineproduksjon har tilpasset seg overgangen til løsdrift, økte konsesjonsgrenser og produksjonssamarbeid (purkeringer). I fjørefproduksjonen gjenstår fortsatt tilpasning til nye

buranlegg i eggproduksjon. Gjennom ”Forskrift om hold av høns og kalkun” kreves overgang til nye buranlegg:

- for verpehøns innen 2012

På bakgrunn av mål og strategier for regionen gis følgende føringer og prioriteringer:

Generelle føringer

- Aktive gårdsbruk der jordbruk utgjør et viktig bidrag til inntekten prioriteres høyt.
- Økologisk produksjon prioriteres foran konvensjonell produksjon.
- Grovfôrbasert husdyrproduksjon prioriteres foran kraftfôrbasert.
- Samarbeidsløsninger prioriteres høyt.
- Markedssituasjonen vil også ha betydning for prioriteringen.

Prioriteringsrekkefølge

1. Etablering og fornyelse av fjøs og driftsapparat i melk - og storfekjøttproduksjonen.
2. Fornyelse og oppgradering av eksisterende produksjonskapasitet i sau - og lammekjøtt produksjon.
3. Fornyelse av buranlegg i eggproduksjonen.
4. Annen lønnsom husdyrproduksjon som er i tråd med hovedstrategien, med organisering i klynger og nettverk, kan vurderes.

Lokalprodusert matproduksjon og foredling

Lokal matproduksjon og foredling har et beskjedent omfang i regionen. Det samme gjelder produksjonen av økologiske matprodukter. Disse har et stort omsetningspotensial i hovedstadsmarkedet, samtidig som det er sterkt økende etterspørsel etter denne typen varer.

Nasjonale strategier tilsier at regionale aktører skal bidra til markedsutvikling og økt forbruk av norske, økologiske matvarer. En skal også bidra til nyskaping, utvikling av norsk matkultur, bedre distribusjon og kompetanseutvikling.

Generell føringer

- Økologisk produksjon og omsetning prioriteres høyt.
- Prosjekter rettet mot økt bruk av norsk, gjerne økologisk mat i offentlig sektor og storhusholdninger prioriteres høyt.

Det prioriteres:

- Utvikling av alternative omsetningskanaler, med utgangspunkt i lokale og regionale markeder.
- Videreutvikling og profilering av eksisterende og nye virksomheter som produserer, foredler og/eller omsetter lokale matprodukter.
- Produksjonsnettverk og samarbeidstiltak innen marked, salg og distribusjon.
- Sikre et godt kompetansetilbud og gode kompetansenettverk.

Planteproduksjon og hagebruk

Prosjekter innen kompetansekrevede og lønnsom planteproduksjon inkludert veksthusproduksjon, som er i tråd med hovedstrategien, kan vurderes. Markedssituasjonen vil også ha betydning for prioriteringen.

• ØKOLOGISK PRODUKSJON, OMSETNING OG FORBRUK

Det er et nasjonalt mål at 15 % av matproduksjonen og matforbruket skal være økologisk innen 2015. Dette betyr at det i Oslo og Akershus må være en helhetlig satsing innen økologi i alle produksjoner og i hele verdikjeden, fra jord til bord. For å stimulere til økt økologisk produksjon og forbruk er det utarbeidet en handlingsplan for økologisk landbruk i Oslo og Akershus. Det er avsatt noe egne midler til tiltak for oppfølging av handlingsplanen. I tillegg bør en tilstrebe å støtte BU-søknader som er i tråd med handlingsplanen.

Satsingsområder i handlingsplanen for økologisk landbruk som også kan støttes med BU-midler er:

- Økologisk korn og grovforbasert husdyrhold
- Helkjedeavtaler (for eksempel på områdene matkorn, frukt og grønt)
- Storhusholdning og kantiner

Andre prioriterte områder i handlingsplanen for økologisk landbruk er:

- Kompetanseheving (veiledning og opplæring)
- Markedsføring/profilering
- Produktutvikling
- Nettverksbygging
- Produksjonsfremmende tiltak

Den tyngste satsingen på utvikling av økologisk landbruk i hovedstadsregionen kommer gjennom det 3-årige prosjektet "Fellesløft for norsk økologisk matkorn" som støttes med midler fra SLF og Forskningsrådet.

• GRØNT VERTSKAP

Omfatter Inn på tunet (IPT) omsorg og landbruksbasert reiseliv med fokus på vertskapsrollen.

Oslo og Akershus har stor befolkning og mange urbane strøk. Det er et stort potensiale i landbruket for å tilby opplevelser og gode tilbud til grupper med ulike behov.

Med bakgrunn i de mangfoldige ressursene på gårdene i regionen kan landbruket tilby både tilrettelagte tilbud overfor definerte målgrupper og ulike type reiselivsrelaterte tilbud.

Inn på tunet – er et tilbud på gårdsbruk for enkeltmennesker eller grupper. Aktivitetene i tilbudet bygger på gårdens og bondens ressurser. Tilbudet er tilrettelagt i forhold til målgruppe/bruker.

Det er et nasjonalt mål å øke lønnsomhet gjennom langsiktige avtaler for gode kvalitetssikrede tjenester.

Generelt prioriteres IPT -tiltak høyere enn tiltak innenfor landbruksbasert reiseliv.

Det prioriteres:

- Kompetansehevende tiltak
- Nettverksbygging mellom aktører
- Kvalitetssikringstiltak
- Utvikling av andre typer tjenester innenfor dette området
- Nye samarbeidsmodeller/samarbeidsløsninger spesielt med fokus på langsiktige avtaler
- Hest til bruk i forbindelse med IPT- tiltak

Landbruksbasert reiseliv - Regionen har tilgang til Norges største nærmarked for gårds- og utmarksopplevelser. Det er store muligheter for å tilby ulike typer tjenester som gårds- og matopplevelser, samt møte- og seminarfasiliteter. Markedet er imidlertid lite utviklet pr. i dag. Det er viktig at det landbruksbaserte reiselivet sees i sammenheng med det øvrige reiselivet.

Generelt prioriteres prosjekter for å styrke kompetanse i forhold til vertskapsrollen.

Det prioriteres:

- Tiltak som fremmer samarbeid mellom det landbruksbaserte og det øvrige reiselivet.
- Tiltak som gir et markedstilpasset tilbud og god lønnsomhet.
- Samarbeidstiltak og prosjekter som dekker deler av eller hele verdikjeden med spesiell vekt på det bynære markedet.
- Opplevelsestilbud som leverer lokalprodusert mat

<ul style="list-style-type: none">• BIOENERGI OG TREVIRKE
--

Det er et nasjonalt mål at 30 TWh innen 2016 skal komme fra produksjon av ny fornybar energi. I dag utgjør biobrensel omkring 16 TWh/år. Skognæringen har satt som mål å øke produksjonen av bioenergi med 10 TWh innen 2015.

I hovedstadsregionen er det et betydelig potensial for utbygging av bioenergibaserte varmeanlegg. Det vises til klima- og energistrategi for Osloregionen.

Generelt prioriteres bioenergi framfor andre prosjekter innen trevirke. Markedssituasjonen vil også ha betydning for prioriteringen..

Samarbeidsprosjekter prioriteres.

Det prioriteres:

- Kompetanseoppbygging og informasjonsrettede tiltak som bidrar til å øke bruken av ulike former for bioenergi.
- Kompetanseoppbygging og informasjon innen bioenergi i første rekke rettet mot kommunens forvaltningsorganer (politiske og administrative).
- Gårdsanlegg og anlegg som utvikler bioenergi som ny næringsvei.

Andre prosjekter som er i tråd med hovedstrategien, kan vurderes.

VERDISKAPINGSPROGRAMMENE

Verdiskapingsprogrammene er landsdekkende programmer for økt verdiskaping innenfor trevirke, bioenergi, mat og reindrift. Søknader til programmene behandles av IN's distriktskontorer på lik linje med ordinære BU - søknader.

Det er viktig at det holdes fokus på å få fram gode søknader til disse programmene fra Oslo og Akershus.

Trebasert innovasjonsprogram

- for økt bruk og foredling av trevirke. Programmet har som visjon at Norge skal være et forbilde i verdiskapende foredling og ny anvendelse av trevirke.

Målet er å skape økt lønnsomhet i hele verdikjeden innenfor skogbruk og foredlingsvirksomhet, og øke skogsektorens bidrag til mer bærekraftig produksjon og forbruk.

Bioenergiprogrammet

- har som formål å videreutvikle bioenergi som forretningsområde for jord og skogbruksnæringen. Programmet skal stimulere til å produsere, bruke og levere bioenergi i form av brensel eller ferdig varme. I tillegg til å gi økt verdiskaping i landbruket skal det legges vekt på de ringvirkninger og den kompetanseeffekt programmet kan bidra til.

Matprogrammet

-skal legge til rette for utvikling og produksjon av norske matvarer. Formålet er å styrke konkurransekraften og øke lønnsomheten for både primærprodusenten i landbruket og resten av verdikjeden.

Grønt reiseliv

- er et utviklingsprogram innen reiseliv som støtter nasjonale og fylkesovergripende problemstillinger innen markedsføring, kompetanseoppbygging og nettverksdanning.